

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

Боднарук І.М.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича*

ШЛЯХИ ВИПРАВЛЕННЯ ОСНОВНИХ НЕДОЛІКІВ РОБОТИ СТУДЕНТІВ НА ПЕДАГОГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ

Однією з актуальних проблем музичної педагогіки вищої школи є проблема ефективної організації педагогічної практики. Багато науковців вважають її однією з провідних подій у житті студента, важливим шаблоном його особистісно-професійного зростання, своєрідним екзаменом на відповідність вимогам кваліфікаційної характеристики фахівця (Г. М. Падалка, О. Я. Ростовський, О. П. Щолокова та ін.). Вирішенню питань, пов'язаних з організацією педагогічної практики майбутніх учителів музичного мистецтва, присвячені праці Т. О. Бодрової, А. Г. Болгарського, М. М. Букача, І. М. Найдьонова, Е. П. Печерської та інших дослідників. Різні аспекти проблеми практичної підготовки студентів висвітлюються і у багатьох власних наукових публікаціях автора. Результати цих досліджень, а також двадцятирічний досвід керівництва педагогічною практикою студентів кафедри музики Чернівецького національного університету імені Ю. Федьковича дозволили нам виділити найбільш типові недоліки у роботі студентів, а також запропонувати основні шляхи їх виправлення.

Невміння правильно та логічно скласти індивідуальний план роботи на період практики. Детальні рекомендації щодо складання студентом індивідуального плану роботи подаються нами у навчально-методичному посібнику з педагогічної практики [1, с. 112–114]. Серед цих порад є наступні: скласти план протягом перших двох днів від початку практики, вчасно затвердити його у керівника практики; разом із учителем спланувати графік проведення пробних і залікових уроків із розрахунку не менше 3-х уроків музики на тиждень; разом із класним керівником спланувати графік проведення у прикріпленому класі позакласних виховних заходів згідно з програмою практики; визначитися з днями та годинами проведення вокально-хорової роботи у прикріпленому класі (не менше 2-х занять на тиждень); виділити у плані час на виконання індивідуального завдання з практики, проведення науково-дослідної роботи, заповнення звітної документації тощо. Враховуючи ці поради, кожен студент зможе скласти достатньо продуманий і логічний індивідуальний план роботи.

Недостатньо сформовані вміння спостерігати й аналізувати навчально-виховний процес. Студенти досить часто здійснюють поверховий аналіз і самоаналіз музичних занять, не завжди можуть виділити використані прийоми та методи роботи, розкрити доречність й ефективність їх застосування, лексично грамотно виразити свою думку. Тому керівникам практики варто обов'язково бути присутніми під час першого спостереження уроку музики студентами своєї групи, спільно здійснити його аналіз, а в подальшому регулярно перевіряти якість написання цих аналізів у щоденниках практики. Водночас, студенти мають обов'язково користуватися рекомендованими схемами аналізу музично-виховної роботи.

Не завжди досягається комплексність музичного заняття, забезпечується тісний зв'язок усіх його розділів, видів музичної діяльності учнів. Виправити цей недолік можна на етапі попереднього планування заняття за умови вчасного консультування в учителя та керівника практики. Студентам потрібно врахувати методичні рекомендації щодо написання плану-конспекту уроку [1, с. 129–132], а також ознайомитися з матеріалом навчального посібника Е. П. Печерської «Уроки музики в початкових класах» [2, с. 54–64], в якому детально розглядаються основні напрямки забезпечення взаємозв'язку різних етапів уроку та видів музичної діяльності учнів. Важливо пам'ятати, що ці взаємозв'язки фіксуються у плані-конспекті у вигляді своєрідних словесних зв'язок, порівняльних запитань, завдань практичного характеру тощо.

Недостатньо сформовані вміння виконавсько-вербальної інтерпретації музичних творів в аспекті проблемного викладу матеріалу, застосування елементів дискусії. Недостатньо розвинені навички педагогічної імпровізації під час організації уваги учнів, підтримання дисципліни у класі, подолання певних ускладнень у роботі при поясненні та закріпленні матеріалу уроку.

Ці недоліки тісно пов'язані з формуванням у майбутніх учителів музичного мистецтва навичок художньо-педагогічного спілкування з учнями. Тому, плануючи музичне заняття, студенти повинні обов'язково продумати методiku спілкування з класом. Варто відмовитися від негативних стилів педагогічного спілкування, до яких науковці відносять спілкування-дистанцію, спілкування-залякування, спілкування-загравання та будувати свою співпрацю з дітьми на основі дружньої прихильності, захоплення спільною творчою діяльністю. Після уроку потрібно проаналізувати власні переживання у процесі спілкування, визначити позитивні та слабкі сторони організації цього процесу.

Якісна професійна підготовка майбутніх педагогів передбачає розвиток у них умінь органічно поєднувати вербальні та невербальні засоби комунікації. Тому, спостерігаючи уроки, практикантам варто зафіксувати: форми звернення вчителя до учнів; прийоми стимулювання, які забезпечують емоційний контакт, сприяють ефективному засвоєнню пізнавальної інформації; найбільш поширені жести, пози, рухи вчителя та технологію їх використання. Керівникам практики необхідно постійно акцентувати увагу студентів на виявленні мовних помилок, їх виправленні; детальному плануванню заняття у мовному відношенні (визначенні основних і додаткових запитань; підборі образних порівнянь, фрагментів прозових і поетичних творів тощо). Оволодіння навичками художньо-педагогічного спілкування допоможе практикантам суттєво поліпшити якість засвоєння учнями програмового матеріалу, сприятиме забезпеченню їх належної дисципліни на музичному занятті.

Недостатньо сформоване вміння планувати та проводити нестандартні уроки музики. Недостатнє використання на музичних заняттях наочності, додаткового музичного матеріалу, ігрових методів навчання, завдань творчого характеру. Вищезазначені недоліки можна виправити шляхом активізації самостійної творчої діяльності студентів-практикантів. Основними напрямками роботи керівників педагогічної практики з формування у них основ методичної творчості ми вважаємо: виховання позитивної мотивації до проявів методичної творчості під час проведення музично-виховної роботи з учнями, актуалізацію теоретичних знань щодо сутності методичної творчості вчителя музики, поетапне формування вмінь і навичок методичної творчості у процесі виконання комплексу диференційованих методичних завдань. Більш детально ці напрямки роботи висвітлені у навчально-методичних матеріалах з практики [1].

Недостатньо сформовані навички проведення вокально-хорової роботи з учнями. Виправити цей недолік можна завдяки налагодженню тісної співпраці керівників практики з викладачами фахових музичних дисциплін (вокалу,

диригування, основного музичного інструменту, методики музичного виховання та ін.), посилення контролю цих викладачів за підготовкою студентів до педагогічної практики, детальної роботи з ними над вивченням творів шкільного музичного репертуару. Зокрема, педагогам з основного музичного інструменту варто вдосконалювати у майбутніх учителів музичного мистецтва навички підбору по слуху, транспонування та читки з листа, підвищувати якість інструментально-виконавської підготовки. Викладачам вокалу та диригентсько-хорових дисциплін особливу увагу слід звернути на формування у студентів практичних умінь і навичок розспівування учнів, подачі точних і доречних усних зауважень стосовно якості виконання пісенного репертуару, використання робочих диригентських жестів, роботи над багатоголоссям.

Нерегулярність проведення гурткової музичної роботи у прикріпленому класі, недостатній розвиток організаційних умінь, пов'язаних з організацією репетицій та концертних виступів. Основними причинами виникнення цього недоліку є те, що не всі студенти проводять гурткову музичну роботу з перших днів проходження практики або планують з учнями тільки одне заняття на тиждень. У результаті, на останніх тижнях практики студент змушений частіше працювати з учнями або просто не встигає якісно вивчити музичний матеріал і підготувати дітей до концертного виступу. Саме тому, під час підготовки до практики студент повинен досконало вивчити пісенний репертуар, який планує розучувати з солістами, вокальними ансамблями, хоровими колективами, та з другого або третього дня практики розпочати репетиційну роботу з учнями. За декілька днів до виступу варто обов'язково провести репетицію у концертному приміщенні, перевірити роботу технічних засобів тощо.

Нерегулярність ведення звітної документації з практики. Цей недолік негативно впливає на якість оформлення документації, загальну оцінку студента з педагогічної практики, суттєво збільшує навантаження на нього в останні дні її проходження. Тому студенту варто кожен день грамотно та акуратно заповнювати щоденник педагогічної практики, своєчасно робити у ньому відмітки про виконання свого індивідуального плану; оформлювати конспекти проведених уроків і виховних заходів у відповідності до існуючих вимог.

Виправлення вищезазначених недоліків дозволить значно підвищити результативність різних видів практичної діяльності студентів. Однак вирішити це завдання можливо лише за умов удосконалення методичного керівництва педагогічною практикою, постійної співпраці методистів з викладачами фахових музичних дисциплін, наявності у студентів бажання підвищити рівень своєї професійної підготовки.

Список використаних джерел:

1. Боднарук І.М. Педагогічна практика з музики : навч.-метод. посібник / І.М. Боднарук. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2012. – 280 с.
2. Печерська Е.П. Уроки музики в початкових класах : навч. посібник / Е.П. Печерська. – К. : Либідь, 2001. – 272 с.